

OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANLARININ ÖZEL EĞİTİM ALANINDA HİZMET İÇİ EĞİTİM GEREKSİNİMLERİNİN BELİRLENMESİ¹

DETERMINING NEEDS OF SCHOOL COUNSELORS' IN-SERVICE TRAINING ON SPECIAL EDUCATION

Sinem ACAR²

Öz: Bu araştırmanın amacı, okullarda görev yapmakta olan okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitim konusunda gerçekleştirilen hizmet içi eğitimlerle ilgili görüşlerini ve gereksinimlerini belirlemektir. Gerçekleştirilen bu çalışma nitel desenedir. Çalışmada veri toplama yöntemi olarak, eğitim araştırmalarında sıklıkla kullanılabilen odak grup görüşmesi kullanılmıştır. Odak grup görüşmesinde araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşüne sunularak revizyon edilen bir yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışma, ikisi erkek ve sekizi kadın olmak üzere on okul psikolojik danışmanı ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verileri iki araştırmacı bağımsız olarak analiz etmiş ve kodlar, kategoriler ve temalar oluşturmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre okul psikolojik danışmanlarının özel eğitim ile ilgili hizmet içi ihtiyaçları beş ana temada toplanmaktadır. Bu temalar "özel eğitim hizmetleri ile ilgili görüşler", "değerlendirme ile ilgili görüşler", "öğrencilerin yönlendirilmesi ile ilgili görüşler", "hizmet içi eğitimle ilgili görüşler" öncelikli hizmet içi eğitim gereksinimleri şeklindedir. Sonuçlar literatürdeki bilgiler ışığında tartışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Gereksinim, hizmet içi eğitim, okul psikolojik danışmanı, özel eğitim.

Abstract: The aim of this study is to determine the opinions and needs of school psychological counselors working in schools about in-service training on special education. This research is in qualitative study. Focus group interview, which can be used frequently in educational research, was used as a data collection method in the study. A semi-structured interview form, developed by the researchers and revised by submitting to expert opinion, was used in the focus group interview. The study was carried out with ten school counselors, two of them male and eight female. Two researchers analyzed the data independently and created codes, categories and themes. The inter-rater reliability percentage was determined as 86.2%. According to the findings obtained from the research, in-service needs of school psychological counselors regarding special education are grouped under five main themes. These themes are "opinions about special education services", "opinions about evaluation", "opinions about guiding students", "opinions about in-service training" and priority in-service training requirement. The results are discussed in the light of the literature.

Keywords: Needs, in-service training, school counselor, special education.

Bu makaleye atf vermek için:

Acar, S. (2021). Okul Psikolojik Danışmanlarının Özel Eğitim Alanında Hizmet İçi Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1498-1515

Cite this article as:

Acar, S. (2021). Determining needs of school counselors' in-service training on special education. *Trakya Journal of Education*, 11(3), 1498-1515

¹Bu bildiri 2017 yılında II. Uluslararası Felsefe, Eğitim, Sanat ve Bilim Tarihi Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur.

² Dr. Öğretim Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Muğla/Türkiye. sinemacar@mu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6098-7949

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The knowledge and skills acquired during vocational training may be insufficient to adapt to rapid changes in the information age. In today's world, where the reality of lifelong learning is accepted, the profession acquired during associate or undergraduate programs needs to be continuously developed at individual, professional and social levels. In-service training is an operational practice used in lifelong learning approach. With in-service training, it aims to provide employees with knowledge, skills and attitudes that will enable them to be more successful, productive and happy in their profession (Gültekin & Çubukçu, 2008). Similarly, Noe (1999) states that in today's world where technology is developing rapidly, information is changing rapidly, and there are dramatic economic and social changes, the competencies of employees must be continuously improved.

According to Tezcan (1992), in-service training is a short-term training designed for the purpose of improving the knowledge, skills and understanding of the people working in a certain institution. According to Taymaz (1997), in-service training is the training provided to enable individuals working in workplaces belonging to private and legal persons to gain the necessary knowledge, skills and attitudes regarding their duties. As there are innovations, professionals need to be trained to improve themselves and adapt to innovations. The teaching profession, on the other hand, is one of the areas where there is the most change and progress, and it is one of the areas where in-service training is needed the most. In the teaching profession, education before starting the profession is not sufficient. It is thought that teachers should be in a lifelong education until retirement (Kelchtermans & Vandenberghe, 1994).

In inclusion practices, classroom and branch teachers, as well as school psychological counselors, have important roles and responsibilities such as developing individualized education programs, providing guidance services to the family, preparing reports in the special education process, and organizing meetings (Aksoy & Diken, 2009b). On the other hand, in order to fulfill these responsibilities, the education that teachers receive at the undergraduate level is limited. There is a 2-credit Special Education course in Guidance and Psychological Counseling undergraduate programs. In addition, some universities can have one more elective course for mainstreaming. On the other hand, it is thought that these lessons are not enough to fulfill the duties that teachers are obliged to do when they start their profession. Moreover, existing courses mostly started to be taught in universities in the 2000s. Therefore, teachers who graduated before the 2000s did not take special education lessons during their undergraduate education. Finally, the number of faculty members and staff trained in special education at universities is very low. For this reason, lecturers and members who have not received training on this subject at many universities conduct special education courses. In-service training is seen as a solution in the field of special education in order to eliminate this situation and to support both the students with special needs and the school psychological counselors working in the schools where these students are educated, because school psychological counselors play an important role in the implementation of special education studies in schools (Aksoy and Diken, 2009b). At this point, in-service trainings are deemed necessary in order for school psychological counselors to carry out their special education activities in a healthy way, to eliminate the deficiencies in this issue and to provide information about special education.

Considering the studies conducted, there are general studies to determine the in-service training needs and requirements of teachers (Budak & Demirel, 2003; Gökmenoğlu, Clark, & Kiraz, 2016). In addition, it is reported that teachers see in-service training as an activity that contributes to them both institutionally and individually (Gültekin & Çubukçu, 2008). In addition, Budak and Demirel (2003) report that both groups of teachers who have participated in in-service training and have not participated in in-service training need in-service training. This result actually reveals the dynamism of professional development. On the other hand, Karasolak, Tanrıseven, and Konokman (2013) report that teachers' attitudes towards in-service training are negative. In other words, although in-service training is a requirement, teachers' attitudes towards the content of in-service training are

negative. In this case, it is a necessity to improve and continue providing in-service training. In the same study, in-service training was found to be extremely important, as it aims to both eliminate the deficiencies of pre-service training and support the lack of service order implementation. On the other hand, no study has been found that reveals the views and needs of school psychological counselors about in-service training in the field of special education. However, school psychological counselors have a key role in the implementation of the comprehensive developmental guidance program implemented by the Ministry of National Education (Nazlı, 2005). In addition, within the scope of mainstreaming practices, school psychological counselors have important roles and responsibilities such as developing individualized education programs, providing guidance services to the family, preparing reports and organizing meetings in the special education process (Aksoy & Diken, 2009b). These key roles require a different content of in-service training than for subject and classroom teachers. Determining the in-service training needs of school psychological counselors in the field of special education, developing and developing interventions in this regard will contribute to the more qualified and efficient in-service trainings to be implemented. Therefore, the aim of this study is to determine the views and needs of school psychological counselors about in-service training on special education.

Method

Research Design

This work is in qualitative design. Focus group interview, which is frequently used in educational research, was used as the data collection method in the study (Çokluk, Yılmaz, & Oğuz, 2011). Focus group interviews provide in-depth information about the experiences, tendencies, thoughts, perceptions, feelings, attitudes and habits of the participants on the subject presented (Stewart & Shamdasani, 1990). Focus group interviews offer some different features according to individual interviews. The answers given by the participants in the group to the questions are formed as a result of the interaction of the individuals with each other. Therefore, hearing a participant's response gives them the opportunity to reflect on their own thoughts in the context of the response. Therefore, group dynamics affects the scope of the answers. This feature of focus group interviews helps to create a rich data set. For example, unimaginable matters in individual interviews may come to mind in group meetings (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Participants

The study was carried out with 10 school psychological counselors working in various districts of Muğla province in the 2015-2016 spring term. Two of the school counselors are male and eight of them are female. The age of all participants is between 20-30, the average age is 24.7 (sd: 3.40) . Four of the participants have been working as school psychological counselors for 1-5 years and 6 for 5-10 years. All of the participants continue their graduate programs. Participation in the study is on a voluntary basis. Before the focus group meeting, all participants were informed verbally, the purpose of the study, its content, the focus group interview and the reporting process, and the participants' questions were answered. Interviews were initiated with the participants who volunteered to participate in the study. Approval was obtained from all participants to record the audio of the interview and the process was recorded with a tape recorder.

Data Collection Tolls

The researchers first scanned the major themes in the literature in order to prepare a semi-structured interview form in order to conduct a focus group interview. Afterwards, two experts, one from the field of Guidance and Psychological Counseling and the other from the field of Special Education Teaching, came together and draft questions were prepared. The prepared questions were presented to a third expert who has knowledge and experience in qualitative research and special education and finalized with his feedback. As a result, there were ten questions in the interview. The questions are given below.

Interview questions

1. What do you think about the special education support services provided in schools?

2. Within the scope of guidance service for students with special needs, how do you see your competence in the evaluation of (your needs)?
3. Within the scope of counseling service for students with special needs, how do you see your competence in directing (your needs)?
4. Within the scope of counseling service for students with special needs, how do you see your competence in preparing (your needs)?
5. What problems do you have about special education at school?
6. In-service training carried out in the field of special education as counselors, what are your requirements?
7. What do you think the in-service training you need should include?
8. How do you think the training methods of the in-service training you need should be?
9. How should the in-service trainings you need be planned and maintained?
10. We talked about the in-service trainings to be given to counselors regarding special education. In your opinion, on which subjects should the trainings start first?

Data Analysis

The meeting took place in a classroom. Participants and researchers were seated in a U-seating model. The physical conditions of the classroom, such as light and heat, are suitable for discussion. In the U-layout, the researchers sat side by side. The interview process was generally calm. The participants showed a willingness to participate. When they showed excitement about the subject, sometimes the participants interrupted each other and got involved in the conversation, but then verbally or gestures from the other participant to the other participant. In such cases, the moderator did not intervene in order not to spoil the naturalness of the conversation.

The interview took a total of 46 minutes and 32 seconds. The interview was recorded on the tape recorder with the consent of the participants and then the audio file was transferred to the computer. The speeches in the audio file were listened to by the second researcher and transferred to the word document. Afterwards, the casting was checked by the first researcher by resting three pieces for 5 minutes randomly and it was concluded that the casting performed was exactly one to one. Both researchers analyzed the document independently and created codes, categories, and themes. Again, both researchers independently prepared a category table. Then, the formula of $\text{Consensus} / (\text{Disagreement} + \text{Consensus}) \times 100$ was used to determine the percentage of consensus among researchers. The inter-rater reliability percentage was determined as 86.2%. Afterwards, the two researchers came together and reviewed the entire interview transcript and finalized it.

Findings

According to the findings obtained from the study, the opinions and needs of school psychological counselors regarding special education in-service are gathered under five main themes. These themes are “opinions about special education services”, “opinions about evaluation”, “opinions about guiding students”, “views about in-service training” and “priority in-service training requirements”.

Considering the opinions about the special education services, the participants stated that the in-service trainings provided are show. In addition, it was stated that the thought that all responsibility for special education activities at school is on the school psychological counselor is seen as an obstacle to the healthy continuity of special education services. School psychological counselors state that when they want to cooperate with teachers within the scope of special education activities, teachers have a negative attitude towards these studies. In addition to the negative attitude of the teachers, the issue of teachers' lack of knowledge regarding special education studies was also discussed.

One of the situations that school psychological counselors stated in the evaluation category about special education is related to the lack of theoretical knowledge about evaluation in special

education. In an accompanying assessment, it was stated that there was a lack of implementation. Finally, it was stated that there is a lack of cooperation between the school counselor and the teacher in special education assessment.

A separate title on directing students with special needs is among the categories. When looked in detail, the school psychological counselors stated that the family was not open to cooperation. School psychological counselors stated that they have information about the need to cooperate with RAM for orientation.

One of the sub-categories obtained from the category of opinions of school psychological counselors about in-service training was stated as the lack of motivation of teachers about in-service training. Secondly, in order to ensure efficiency in in-service training, the proposal was made to reduce the group size and privatize the groups in in-service training. Therefore, this topic has become another sub-category. The third sub-category is about in-service training not being practical. Another sub-category is the proposal to increase the intervals of in-service trainings, which is stated on the grounds that in-service trainings given at long intervals are insufficient. Another remarkable sub-category is that the trainings for the service provided are provided by experienced and competent experts in the field of special education.

The lack of knowledge and skills about working with family and teachers in the content of the in-service trainings in the category obtained in the focus group meeting regarding the priority in-service training needs of school psychological counselors is a sub-category. Another sub-category reveals the need to enrich the knowledge and skills related to the preparation of Individualized Education Programs within the training for service. Another sub-category that emerged as a need for in-service training is to include skills training for peers to raise awareness about students with special needs. Another requirement stated by school psychological counselors is vocational orientation for students with special needs.

Discussion and Conclusion

School psychological counselors have the knowledge and skills that they should have in mainstreaming practices. From this point of view, the needs of school counselors regarding mainstreaming differ according to the branch and classroom teachers. Therefore, in this study, which is based on school counselors, the needs of school counselors in special education show that school counselors have problems in terms of theoretical and practical evaluation of students with special needs and in terms of directing students with special needs. Because of these problems, they need in-service training. However, they state that the in-service trainings currently provided are insufficient due to problems such as not being given by experts, not being given frequently enough and not being practical. However, within the scope of mainstreaming practices, school psychological counselors have important roles and responsibilities such as developing individualized education programs, providing guidance services to the family, preparing reports and organizing meetings in the special education process (Aksoy & Diken, 2009b). For these reasons, it is necessary to prepare a content sensitive to the specified requirements in in-service trainings. The results obtained from this research also fully support these ideas. According to the results, school psychological counselors stated that they needed in-service training on special education for evaluation, guidance and development of individualized education programs. However, they stated that the content, implementation methods and time of the in-service trainings provided were insufficient.

The lack of institutions in the educational infrastructure of the problems faced in terms of in-service training in Turkey. The limited effectiveness due to their lower-level units of the training units, both number of institutions into units that can be in-service training to be behind expectations in quality, service training planning in institutions, teaching. There are factors such as encountering problems in the preparation and implementation of the program (Taymaz, Sunay, & Aytaç, 1997). In this study, which examines the in-service needs of school psychological counselors regarding special education, the results obtained are remarkable in that they show similarities with the general in-service training problems expressed by Taymaz, Sunay and Aytaç (1997).

Although there is no study addressing the needs of school psychological counselors regarding special education services, there are studies addressing the in-service training needs of teachers. For example, Ergin, Akseki, and Deniz (2012) report that teachers' needs for service have gradually increased as a result of the addition of new information obtained during education and the rapid exchange of information. Similarly, President (2001) states that teachers need in-service training in order to gain new knowledge and skills as a result of innovation and developments. The findings obtained from this study also support this idea in terms of the need for in-service training for the professional development of school psychological counselors.

In their study, Gültekin and Çubukçu (2008) concluded that in-service training made a significant contribution to the professional development of teachers. The results of this research and the results obtained by the aforementioned authors do not correspond with each other. According to the results obtained from this study, in-service trainings offered to school psychological counselors on special education are considered as "show". It is stated that there is a problem with the efficiency of in-service training. In addition, it is stated that the in-service trainings are not provided by experts, so they do not contribute. Durmuş (2003) and Kanlı and Similarly, Yağbasan (2002) stated that in-service training is effective in improving the professional knowledge and skills of teachers, but according to the results of this study, school psychological counselors state that unlike teachers, in-service training is not efficient.

Ergin, Akseki, and Deniz (2012) reveal that teachers of attention deficit, learning difficulties, hyperactivity and inclusive education have priority in their in-service training needs. In this study, the fact that school psychological counselors stated that they need in-service training to evaluate and guide students with special needs and to prepare individualized training programs for them is in line with the research mentioned.

It may be helpful to provide some suggestions based on the results of the research. It is understood that the field of special education in in-service training is a necessity for school psychological counselors. However, the fact that this is still a need while these trainings are continuing on special education suggests that there is a deficiency in terms of the quality of the education provided. In order to increase the quality of the in-service trainings to be offered on special education, it is recommended to reduce the number of groups first. Besides, the quality of education can be increased by diversifying the methods and techniques used. In addition, the efficiency of a periodic in-service training program spread over certain times of the year may be higher, instead of providing one training once a year. Another suggestion that should be emphasized is that in-service trainings on special education should be given by field experts. Finally, it is among the expectations of the participants that the in-service trainings to be offered in this field and perhaps in all fields are practical and relevant. For this reason, it is recommended to determine an application-oriented content and to enrich the theory with activities.

This research has certain limitations. All of the study participants are between the ages of 20 and 30 and work as school counselor for 1-10 years. For this reason, they are individuals who have completed their undergraduate education with a relatively more innovative approach. For this reason, it is recommended to repeat the study with school psychological counselors working at higher seniority. Besides, the participants of the research work in the same province. Since in-service training needs can be shaped according to the student profile of a province, the research can be repeated with the school psychological counselors working in different provinces. Another limitation of the study is that all participants are graduate students. This situation made the group very homogeneous. The perspective of school psychological counselors continuing academic careers regarding special needs practices may have been more critical. Therefore, it may be suggested to repeat the research with a heterogeneous group.

GİRİŞ

Meslek eğitimi alınırken edinilen bilgi ve beceriler bilişim çağındaki hızlı değişimlere adapte olmak açısından yetersiz kalabilmektedir. Yaşam boyu öğrenme gerçekliğinin kabul gördüğü günümüzde, ön lisans ya da lisans programları sırasında edinilen mesleği becerilerin kazandırılması

açısından, sürekli olarak bireysel, mesleki ve toplumsal düzeyde geliştirilmesi gerekmektedir. Hizmet öncesi alınan eğitimler ise süreç içerisinde yetersiz kalmakta ve edinilmiş olan bilgiler geçerliğini yitirebilmektedir. Hizmet içi eğitim, yaşam boyu öğrenme anlayışında kullanılan işe vuruk bir uygulamadır. Hizmet içi eğitim ile çalışanlara mesleklerinde daha başarılı, üretici ve mutlu olmasını sağlayacak bilgi, beceri ve tutumlar kazandırılması amaçlanmaktadır (Gültekin ve Çubukçu, 2008). Benzer şekilde, Noe (1999), teknolojinin hızla geliştiği, bilginin hızla değiştiği, ekonomik ve sosyal açıdan dramatik değişimlerin yaşandığı günümüzde, çalışanların yeterliliklerinin sürekli olarak geliştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Tezcan'a (1992) göre hizmet içi eğitim belli bir kurumda görevli kişilere çalıştıkları alan ile ilgili olarak bilgi, beceri ve anlayışlarının geliştirilmesi amacıyla uygulanan ve kısa süreli olarak tasarlanan bir eğitimidir. Taymaz'a (1997) göre ise hizmet içi eğitim, özel ve tüzel kişilere ait işyerlerinde çalışmakta olan bireylerin görevleri ile ilgili gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazanmalarını sağlamak üzere yapılan eğitimidir. Hizmet içi eğitim, herhangi bir meslek sahibinin, mesleğe başladığı ilk günden mesleği bıraktığı güne kadar kendini mesleği için yetiştirmesi veya yetiştirilmesi sürecidir (Pehlivan, 1997). Karagöz (2000), hizmet içi eğitimi zorunlu kılan bazı etmenlerden bahsetmektedir. Bunlardan bazıları; teknolojik değişim, üretim oranının düşmesi, üretimin durağanlaşması, kalite oranının düşmesi, örgütte insanların ilişkilerinin bozulması, iş motivasyonunda düşüş, hizmet öncesi verilen eğitimin yetersiz oluşu, iş doyumunun düşmesi, örgüt içi rol çatışmalarının artması, örgütün amaçlarına ulaşamamasıdır.

Hizmet içi eğitimin üç amacından bahsetmek mümkündür. Bunlar; personele verimini artırmak için gerekli bilgi ve yeteneği kazandırmak ve geliştirmek, personele daha üst görevlere geçebilmesi için gerekli olan yeterliliği kazandırmak, personelin örgüt ve işe karşı davranışlarını olumlu yönde değiştirmektir (Tortop ve İsbir, 1986). Dolayısıyla yenilikler oldukça, meslek elemanlarının kendilerini geliştirmeleri ve yeniliklere uyum sağlayabilmeleri için eğitim almaları gerekir. Öğretmenlik mesleği ise en çok değişim ve ilerlemenin bulunduğu alanlardan biri olarak en çok hizmet içi eğitim ihtiyacının olduğu alanlardan birisidir. Öğretmenlik mesleğinde, mesleğe başlamadan önceki eğitim yeterli değildir. Öğretmenlerin, emekliliğe kadar, yaşam boyu süren bir eğitim içinde olması gerektiği düşünülmektedir (Kelchtermans ve Vandenberghe, 1994).

Kaynaştırma uygulamalarında sınıf ve branş öğretmenleri ile birlikte okul psikolojik danışmanlarının, bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi, aileye rehberlik hizmetleri sunma, özel eğitim sürecinde raporların hazırlanması, ve toplantıların düzenlenmesi gibi önemli rol ve sorumlulukları bulunmaktadır (Aksoy ve Diken, 2009b). Öte yandan bu sorumlulukların yerine getirilmesi için öğretmenlerin lisans düzeyinde aldığı eğitim sınırlılık taşımaktadır. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programlarında 2 kredilik bir Özel Eğitim dersi bulunmaktadır. Bunun yanında, bazı üniversitelerde seçmeli olarak kaynaştırmaya yönelik bir ders daha bulunabilmektedir. Özel eğitim açısından yapılacak uygulamalarda iki kredilik teorik bir ders yetersiz kalmaktadır. Bu derslerin, okul psikolojik danışmanlarının mesleğe başladıklarında yapmakla yükümlü oldukları görevleri yerine getirmeye yeterli olmadığı düşünülmektedir. Dahası, var olan dersler çoğunlukla 2000'li yıllarda üniversitelerde verilmeye başlamıştır. Dolayısıyla 2000'li yıllardan önce mezun olan öğretmenler lisans eğitimleri sırasında özel eğitim dersleri almamıştır. 2000 yıllarından önce hizmet öncesi eğitim alan öğretmenler ve okul psikolojik danışmanlarının özel eğitim konusunda gelişiminin desteklenmesi bir gereklilik olarak görülmektedir. Son olarak, üniversitelerde özel eğitim konusunda eğitim almış öğretim üyesi ve elemanı sayıca oldukça düşüktür. Bu nedenle birçok üniversitede bu konuda eğitim almamış öğretim elemanları ve üyeleri özel eğitime yönelik dersleri yürütmektedir. Dolayısıyla lisans düzeyinde özel eğitim dersi almış olmak da özel eğitim uygulamaları açısından yeterlik sağlayamayabilir. Bu durumların ortadan kaldırılması ve hem özel gereksinimi olan öğrencilerin hem de bu öğrencilerin öğrenim gördüğü okullarda görev yapmakta olan okul psikolojik danışmanlarının desteklenebilmesi için özel eğitim alanında hizmet içi eğitimler bir çözüm olarak görülmektedir. Okullarda özel eğitim çalışmalarının yürütülmesinde okul psikolojik danışmanları önemli bir rol üstlenmektedir (Aksoy ve Diken, 2009b). Bu noktada, okul psikolojik danışmanlarının özel eğitim çalışmalarını sağlıklı bir şekilde yürütebilmesi için bu konudaki eksikliklerin giderilmesi ve özel eğitimle ilgili yenilikleri içeren bilgilendirmelerin yapılması açısından hizmet içi eğitimler gerekli görülmektedir.

Gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında, öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaç ve gereksinimlerini belirlemeye yönelik genel çalışmalar bulunmaktadır (Budak ve Demirel, 2003; Gökmenoğlu, Clark ve Kiraz, 2016). Ayrıca öğretmenlerin hizmet içi eğitimi, gerek kurumsal gerekse bireysel bakımdan kendilerine katkı getiren bir etkinlik olarak gördükleri rapor edilmektedir (Gültekin ve Çubukçu, 2008). Budak ve Demirel (2003) ek olarak, hizmet içi eğitime daha önce katılmış ve katılmamış öğretmenler grubunun her ikisinin de hizmet içi eğitime gereksinim duyduklarını rapor etmektedir. Bu sonuç aslında mesleki gelişimin dinamizmini ortaya koyar niteliktedir. Öte yandan Karasolak, Tanrıseven ve Yavuz-Konokman (2013) öğretmenlerin hizmet içi eğitime ilişkin tutumların olumsuz olduğunu rapor etmektedir. Diğer bir deyişle, hizmet içi eğitim bir gereksinim olmakla birlikte, hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin bu eğitimlerin içeriğine ilişkin tutumları olumsuzdur. Bu durumda, hizmet içi eğitimlerin iyileştirilerek sunulmaya devam edilmesi bir gerekliliktir. Aynı çalışmada hizmet içi eğitim hem hizmet öncesi alınan eğitimin eksiklerini gidermek, hem de hizmet sırası uygulama eksiklerini desteklemek amacı taşıdığından son derece önemli bulunmuştur. Öte yandan okul psikolojik danışmanlarının özel eğitim alanında hizmet içi eğitimler ile ilgili görüşlerini ve ihtiyaçlarını ortaya koyan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Halbuki okul psikolojik danışmanlarının Milli Eğitim Bakanlığınca uygulanan kapsamlı gelişimsel rehberlik programının uygulanabilmesinde anahtar bir rolü vardır (Nazlı, 2005). Bunun yanında, kaynaştırma uygulamaları kapsamında okul psikolojik danışmanlarının bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi, aileye rehberlik hizmetleri sunma, özel eğitim sürecinde raporların hazırlanması ve toplantıların düzenlenmesi gibi önemli rol ve sorumlulukları bulunmaktadır (Aksoy ve Diken, 2009b). Bu anahtar roller, branş ve sınıf öğretmenlerinden farklı bir hizmet içi eğitim içeriğini gerekli kılmaktadır. Okul psikolojik danışmanlarının özel eğitim alanında hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını belirlemek, bu konuda müdahale geliştirmek ve geliştirilecek ve uygulanacak olan hizmet içi eğitimlerin daha nitelikli ve verimli olmasına katkıda bulunacaktır. Bu nedenle bu araştırmanın amacı, okul psikolojik danışmanlarının özel eğitim konusunda gerçekleştirilen hizmet içi eğitimler ile ilgili görüşlerini ve gereksinimlerini belirlemektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Gerçekleştirilen bu çalışma nitel desenedir. Merriam (1998) nitel çalışmalarda varılan sonuçların daha zengin ve betimleyici nitelikte olduğunu belirtmektedir. Creswell, Hanson, Plano ve Morales (2007) nitel çalışmalarda toplanan verilerin katılımcıların düşünce ve algılarını derinlemesine yansıtmaları açısından önemini vurgulamaktadır.

Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak, eğitim araştırmalarında sıklıkla kullanılan odak grup görüşmesi kullanılmıştır (Çokluk, Yılmaz ve Oğuz, 2011). Odak grup görüşmeleri, ortaya konan konu ile ilgili katılımcıların deneyimlerine, eğilimlerine, düşüncelerine, algılarına, duygularına, tutum ve alışkanlıklarına ilişkin derinlemesine bilgi sağlar (Stewart ve Shamdasani, 1990). Odak grup görüşmeleri bireysel görüşmelere göre bazı farklı özellikler sunar. Gruptaki katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar, bireylerin birbiriyle etkileşimi sonucunda oluşmaktadır. Bu nedenle, bir katılımcının yanıtının diğerleri tarafından duyulması onlara kendi düşüncelerini verilen yanıt çerçevesinde düşünme fırsatı verir. Dolayısıyla grup dinamiği yanıtların kapsamını etkilemektedir. Odak grup görüşmelerinin bu özelliği zengin bir veri setinin oluşmasına yardımcı olur. Örneğin bireysel görüşmede akla gelmeyecek konular, grup görüşmesinde akla gelebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışma Grubu

Çalışma, 2015-2016 Bahar döneminde, Muğla iline bağlı çeşitli ilçelerde görev yapmakta olan 10 okul psikolojik danışmanı ile gerçekleştirilmiştir. Okul psikolojik danışmanlarının ikisi erkek ve sekizi kadındır. Katılımcıların tamamının yaşı 20-30 arasındadır, yaş ortalaması 24.7 (ss: 3.40)'dir. Katılımcıların 4'ü 1-5 yıldır, 6'sı 5-10 yıldır okul psikolojik danışmanı olarak görev yapmaktadır. Katılımcıların tamamı yüksek lisans programlarına devam etmektedir. Çalışmaya katılımcı olmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Odak grup görüşmesinden önce tüm katılımcılara sözlü olarak bilgilendirmede bulunularak çalışmanın amacı, içeriği, odak grup görüşmesi ve raporlama başta olmak üzere, süreci anlatılmış, katılımcıların soruları cevaplanmıştır. Çalışmaya katılıma gönüllülük gösteren katılımcılar ile görüşme başlatılmıştır. Görüşmenin ses kaydının alınması için tüm katılımcılardan onay alınmış ve süreç ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmacılar, odak grup görüşmesini gerçekleştirmek amacı ile yarı-yapılandırılmış görüşme formu hazırlamak için öncelikle alan yazındaki belli başlı temaları taramışlardır. Sonrasında biri Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında, diğer Özel Eğitim Öğretmenliği alanından iki uzman bir araya gelerek taslak sorular hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular, nitel araştırma ve özel eğitim konusunda bilgi ve deneyimi bulunan üçüncü bir uzmana sunulmuş ve verdiği geri bildirimler ile son haline getirilmiştir. Sorulara aşağıda verilmiştir.

Görüşme soruları

1. Okullarda sağlanan özel eğitim destek hizmetleri ile ilgili ne düşünüyorsunuz?
2. Özel gereksinimi olan öğrencilere yönelik rehberlik hizmeti kapsamında, öğrencilerin değerlendirilmesi konusunda (ihtiyaçlarınızı) yeterliliğinizi nasıl görüyorsunuz?
3. Özel gereksinimi olan öğrencilere yönelik rehberlik hizmeti kapsamında, öğrencilerin yönlendirilmesi konusunda (ihtiyaçlarınızı) yeterliliğinizi nasıl görüyorsunuz?
4. Özel gereksinimi olan öğrencilere yönelik rehberlik hizmeti kapsamında, öğrenciler için BEP hazırlama konusunda (ihtiyaçlarınızı) yeterliliğinizi nasıl görüyorsunuz?
5. Okulda özel eğitim konusunda yaşadığınız sorunlar nelerdir?
6. Rehber öğretmenler olarak, özel eğitim alanında gerçekleştirilen hizmet içi eğitim gereksinimleriniz nelerdir?
7. Gereksinim duyduğunuz hizmet içi eğitimlerin neleri kapsaması gerektiğini düşünüyorsunuz?
8. Gereksinim duyduğunuz hizmet içi eğitimlerin eğitim yöntemleri sizce nasıl olmalıdır?
9. Gereksinim duyduğunuz hizmet içi eğitimler nasıl planlanmalı ve sürdürülmelidir?
10. Özel eğitim ile ilgili rehber öğretmenlere verilecek hizmet içi eğitimlerden bahsettik, sizce öncelikle eğitimlere hangi konulardan başlanmalıdır?

Verilerin Toplanması ve Analizi

Görüşme bir derslikte gerçekleşmiştir. Katılımcılar ve araştırmacılar U oturma düzeni ile oturmuşlardır. Dersliğin, ışık, ısı gibi fiziksel koşulları görüşmeye uygundur. U düzende, araştırmacılar yan yana oturmuşlardır. Görüşme süreci genel olarak sakin geçmiştir. Katılımcılar, katılıma isteklilik göstermişlerdir. Konu ile ilgili heyecan gösterdiklerinde, bazen katılımcılar birbirlerinin sözünü kesip konuşmaya dahil olmuşlardır. Bu gibi durumlarda, moderatör görüşmenin doğallığını da bozmamak adına, müdahalede bulunmamıştır.

Görüşme toplam 46 dakika 32 saniye sürmüştür. Görüşme, katılımcıların da onayı ile ses kayıt cihazına kaydedilmiş ardından ses dosyası bilgisayara aktarılmıştır. Ses dosyasındaki konuşmalar, ikinci araştırmacı tarafından dinlenerek word belgesine aktarılmıştır. Ardından birinci araştırmacı tarafından rastgele 5'er dakikadan üç parça dinlenerek dökümler kontrol edilmiş ve gerçekleştirilen dökümlerin birebir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Verilerin analizi N-Vivo programı

ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Dökümanı her iki araştırmacı da bağımsız olarak analiz etmiş ve kodlar, kategoriler ve temalar oluşturmuşlardır. Yine her iki araştırmacı da bağımsız olarak birer kategori tablosu hazırlamışlardır. Ardından araştırmacılar arasında görüş birliği yüzdesinin belirlenmesi için Görüş birliği/ (Görüş ayrılığı+Görüş Birliği) x 100 formülü kullanılmıştır. Değerlendiriciler arası güvenilirlik yüzdesi %86.2 olarak tespit edilmiştir. Sonrasında, iki araştırmacı bir araya gelerek tüm görüşme dökümünü gözden geçirip son halini vermişlerdir.

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, okul psikolojik danışmanlarının özel eğitim ile ilgili hizmet içi ile ilgili görüşleri ve ihtiyaçları beş ana temada toplanmaktadır. Bu temalar “özel eğitim hizmetleri ile ilgili görüşler”, “değerlendirme ile ilgili görüşler”, öğrencilerin yönlendirilmesi ile ilgili görüşler”, “hizmet içi eğitimle ilgili görüşler” ve “öncelikli hizmet içi eğitim gereksinimleri” şeklindedir.

Tablo 1.

Okul psikolojik danışmanlarının özel eğitim hizmetleri ile ilgili görüşleri ve ihtiyaçları

Özel eğitim hizmetleri ile ilgili görüşler	Değerlendirme ile ilgili görüşler	Yönlendirme ile ilgili görüşler	Hizmet içi eğitimle ilgili görüşler	Öncelikli hizmet içi eğitim gereksinimleri
Gerçekleştirilen hizmet içi eğitimlerin göstermelik olması	Özel eğitimde değerlendirme konusunda kuramsal eksikliklerin olması	Yönlendirme sırasında ailenin işbirliğine açık olmaması	Öğretmenlerin hizmet içi eğitimle ilgili motivasyon eksikliği	Aile ile ve öğretmen eğitimleri
Okulda gerçekleştirilen özel eğitim çalışmalarında tüm sorumluluğun okul psikolojik danışmanında olduğunun düşünülmesi	Özel eğitimde değerlendirme konusunda uygulama eksikliklerinin olması	Yönlendirme konusunda RAM’la işbirliği yapılması	Hizmet içi eğitimlerde grup büyüklüğünün azaltılması ve grupların özelleştirilmesi	BEP hazırlama
Özel eğitim çalışmalarına yönelik olarak öğretmenlerin olumsuz tutumu	Özel eğitimde değerlendirme konusunda okul psikolojik danışmanı-öğretmen işbirliği eksikliği	MEB’in var olan yönlendirme sürecini takip etme	Hizmet içi eğitimlerin uygulamaya dönük olmaması	Akranlar için özel gereksinimli öğrencilerle ilgili farkındalık ve tutum çalışmaları
Özel eğitim çalışmaları konusunda öğretmenlerin bilgi yetersizliği			Hizmet içi eğitimlerin aralıkların sıklaştırılması	Özel gereksinimli öğrencilere yönelik mesleki yönlendirme
			Hizmet içi eğitimlerin deneyimli ve özel eğitim alanında yetkin uzmanlarca eğitim verilmesi	

Aşağıda her temada belirtilen kategorilerle ilgili alıntılara yer verilmiştir.

Tema 1: Özel Eğitim Hizmetleri İle İlgili Görüşler

Hizmet İçi Eğitimlerin Göstermelik Olması:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitime yönelik olarak verilen hizmet içi eğitimlerin göstermelik olması ile ilgili elde edilen bulgulardan alıntılara yer verilmiştir.

Üye 1: “Bence sırf yapılmak için yapılıyor. Hani sırf kâğıtta göstermek amacıyla yapılıyor gördüğüm kadarıyla.”

Üye 4: “Yani prosedür olarak ilerlediğini görüyorum. Onun dışında bir de hani yapılması gereken toplantılar.”

Üye 6: “Ama onların bile sadece gelip bakma tarzları, sadece dostlar alışverişte görsün tarzında geldi bana.”

Okulda Gerçekleştirilen Özel Eğitim Çalışmalarında Tüm Sorumluluğun Okul Psikolojik Danışmanında Olduğunun Düşünülmesi:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitim çalışmalarında tüm sorumluluğun okul psikolojik danışmanında olduğunun düşünülmesi ile ilgili elde edilen bulgulardan alıntılara yer verilmiştir.

Üye 1: “Bu sefer noluyor? Okullarda her şey rehber öğretmene kalıyor. BEP planından tutun, işte destek eğitimin planlanmasına.”

Üye 2: “Öteki türlü de dediği gibi BEP planları veya diğer şeyler, meslek eğitimi gibi sanki direkt rehber öğretmenin yapması gereken şeyler. Biz geleceğiz sanki yapacağız bir şeyleri ve gideceğiz. Bu kadarmış gibi düşünülüyor genel olarak. Onların biraz sorumluluklarını almaları lazım. O da ne zaman olur bilmiyorum.”

Üye 8: “Diğer her konuda olduğu gibi, kaynaştırma öğrencileri için de tüm sorumluluğun rehber öğretmende olduğuna dair bir algı var. Sınıf rehber öğretmenleri de işi bize yıkmaya çalışıyorlar. Yani en azından ben bu konuda gerçekten zorluk yaşıyorum.”

Özel Eğitim Çalışmalarına Yönelik Olarak Öğretmenlerin Olumsuz Tutumu:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitim çalışmalarına yönelik olarak öğretmenlerin olumsuz tutumuna ilişkin ile ilgili elde edilen bulgulardan alıntılara yer verilmiştir.

Üye 5: “Tüm uygulamaları rehber öğretmenlerin yapması bekleniyor. Asıl burada yapması gereken şeyler, öğretmenler daha aktiftir burada ama öğretmen hiç yapmak istemiyor yani.”

Özel eğitim çalışmaları konusunda öğretmenlerin bilgi yetersizliği:

Üye 3: “Bütün öğretmenler altına imza atmış fakat bana mesela, ben daha yeni başladım çalışmaya, iki yıldır çalışan bir öğretmen BEP ne demek diye sordu. Bu öğrencinin dersine giriyor. Ama imzası var öğrencin durumuyla ilgili. Hani okulda kaynaştırma öğrencisi olduğu hakkında bile bir fikri yok.”

Tema 2: Değerlendirme İle İlgili Görüşler

Özel Eğitimde Değerlendirme Konusunda Kuramsal Eksikliklerin Olması:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitimde değerlendirme konusunda kuramsal eksikliklerinin olması ile ilgili elde edilen bulgulardan alıntılara yer verilmiştir.

Üye 7: “Özel eğitimde değerlendirme çok yeterli değil dürüst olmak gerekirse. Çünkü lisans eğitimini aldığımızda hani dersleri aldık falan ama çok fazla teferruatlı, çok işe yarar içerikte aldığımızı düşünmüyorum. Çünkü bir öğrenci geldiğinde tam olarak hani, ıı, değerlendirme aşamasında aklıma gelecek soru işaretleri bazen şey olmuyor, tamamlanmıyor. Bu benle ilgili de bir eksiklik olabilir. O konunun da üzerine gitmem lazım belki ama.. Tam olarak lisanstan da şey yaptığımızda, baktığımızda, hani orda eksikliklerin olduğunu hissedebiliyorum. O yüzden orda ne var, yine şüphe tohumları ekme konusunda sıkıntı yaşıyorum kendi içimde.”

Üye 3: “Diyorum ben özel eğitimci değilim bildiklerim kadar.. bildiğim kadarıyla şunlar şunlar gözüktüyor öğrencide falan diye. Mesela atıyorum dikkat eksikliği var, yerini değiştireyim mi diye soruyor. Sırasını değiştireyim mi falan. Bildiğim kadarıyla şöyle, ben özel eğitimci değilim, çok bilgi sahibi değilim diyorum. Sadece lisansta bir ders gördük.”

Özel Eğitimde Değerlendirme Konusunda Uygulama Eksikliklerinin Olması:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitimde değerlendirme konusunda uygulama eksikliklerinin olması ile ilgili elde edilen bulgulardan alıntılara yer verilmiştir.

Üye 8: “Uygulama konusunda şu da hani benim dikkatimi çekiyor. Normalde diğer branşlar yapmıyor ama yaptığını farz edersek mesela sınıf öğretmenliği grubunda, yapıyorlar, bazen konuşuyorlar ama öğrenciyle nasıl konuşması gerektiğini, nasıl uygulaması gerektiğini, onun seviyesine nasıl inmesi gerektiğini bilme konusunda eksiklikleri var. Biz bu açıdan biraz daha hani, staj yaptığım okulda da aynı şekilde hoca, ı hani ben görüşmeyi yapıyorum. Çünkü öğretmenler yaptığında çok sert konuşuyorlar. Çocuğa bağırp çağırıyorlar, doğru yaptın ya da yanlış yaptın bilgi ibarelerde bulunuyorlar. O yüzden temel becerileri kısmını ben kendim belirliyorum. Kazanımları onlara veriyorum onlar bir şekilde yapıyorlar.

Üye 6: “Tam olarak özelliklerini biliyor olmamız lazım. Teori olarak biliyor olsak bile, en azından bir kere uygulamasını hani böyle öğrencilerle karşılaşmamız gerektiğinde daha faydalı olabilir.”

Özel Eğitimde Değerlendirme Konusunda Okul Psikolojik Danışmanı-Öğretmen İşbirliği Eksikliği:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitimde değerlendirme konusunda okul psikolojik danışmanı-öğretmen işbirliği eksikliği ile ilgili elde edilen bulgulardan alıntılara yer verilmiştir.

Üye 4: “Bir öğrenciyi değerlendirirken mesela ben, öğrencinin Türkçede nasıl mesela ilerlemesi onu bilemem tabi. Ancak sınıf öğretmeni bana söylediğinde ben bilebilirim ki bilsem bile atıyorum Türkçede ee şey k sesini falan, o şekilde yazıyorlar, öğrenir. Atıyorum, ulamayı öğrenir, bunların sırasını da bilmiyorlar. O yüzden bir BEP planı yaparken açıkçası sınıf öğretmeni olmadan bir BEP planı yapamam.”

Üye 10: “Biz bilmiyoruz yardım edin tarzında bir yaklaşım olsa bile sevineceğiz ama hani BEP’i siz yapın diyorlar.

Tema 3: Yönlendirme İle İlgili Görüşler

Yönlendirme Sırasında Ailenin İşbirliğine Açık Olmaması:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin yönlendirilmesi sürecinde ailenin işbirliğine açık olmaması ile ilgili elde edilen bulgulardan alıntılara yer verilmiştir.

Üye 1: “Ya da ben RAM’ı açıp oradan öğreniyorum bazı öğrencileri çünkü veliye ulaşmak da sıkıntı.”

Üye 5: “Şahsen veli ikna sürecinde bir problem yaşıyoruz yani. Onu da artık hani, veliden veliye değişiyor hani. Kimi zaman çok kolay ikna olabiliyorlar. Kimi zaman okuldaki süreci anlatıp, onun için daha yararlı olabileceğini anlatıp, ikna edebiliyoruz. İkna edemediğimiz sürede de, o konuda RAM’a bilgi veriyoruz yani.”

Üye 7: “Ben düşük sosyo-ekonomik düzeyde olan bir okulda çalışıyorum. Aileler son derece bilgisiz. Elbette onları eleştirmiyorum ama bilmedikleri için bizimle işbirliği yapmaları da zor oluyor. Toplantıya çağırsak gelmeyenler oluyor, durumu anlatsak olur gider diyenler oluyor. İşbirliğine açık aile ile çok az karşılaşıyorum.”

Yönlendirme Konusunda RAM’la İşbirliği Yapılması:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin yönlendirilmesi sürecinde RAM ile işbirliği yapmak ile ilgili elde edilen bulgulardan alıntılara yer verilmiştir.

Üye 9: “O sırada RAM’ı arayıp RAM’A danışabilirdim. Böyle böyle bu öğrencinin böyle özellikleri var. Onlar da evet yönlendirebilirsiniz dedikleri zaman yönlendiririm. Bence RAM ile sürekli irtibat halinde olmalıyız.”

Üye 8: “Rehabilitasyon merkezleriyle ya da RAM işbirliği içine giriyorum. Hani hangi çocukların olduğuyla ilgili. Daha sonra, yönlendirme kısmı zaten RAM’a gidip.. Sonra zaten rapor geliyor. Daha öğretmenleri toplayıp onlara anlatıyorum.”

MEB’in Var Olan Yönlendirme Sürecini Takip Etme:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin yönlendirilmesi sürecinde MEB’in yönlendirme sürecini takip ettiklerine ilişkin elde edilen bulgulardan alıntılara yer verilmiştir.

Üye 6:”Genel olarak durumu belirten bir değerlendirme formu var zaten, onu öğretmenlerle birlikte dolduruyoruz. Veliyi arayıp, veliyi çağırıyoruz, böyle böyle bir durum var diyoruz. Formu da kapalı zarf içerisinde verdiğimizde, RAM’den da randevu alındığında direkt gidiyorlar. Sonra zaten süreç işliyor, dönütü de bize geliyor, orda bir sıkıntı olduğunu düşünmüyorum.”

Üye 5: “O süreç sadece resmi işler olduğu için, o pek problem olmuyor. Gerekli olan evrak, fotoğraftı, nüfus cüzdanıydı, velinin dilekçesiydi bunları düzenliyoruz. Prosedürde belirtildiği gibi gerekeni yapıyoruz.”

Tema 4: Hizmet İçi Eğitimle İle İlgili Görüşler

Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimle İlgili Motivasyon Eksikliği:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitim konusunda hizmet içi eğitim ile ilgili motivasyon eksikliği olduğuna ilişkin görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir.

Üye 4: “Öğretmenlere özel eğitimi, kaynaştırmayı, özel gereksinimi anlatıyorlar. E ama öğretmenlerin hiç umurunda değil. Bazı rehber öğretmenlerde de var tabii hani onlar da belki bu işten sıkılmış olabilirler, ya da çok fazla bizim üstümüze kaldığı için hani. Onlar da bunalmış da olabilirler, hani.. Bu her şey için geçerli (öğretmen için) çok da ayırt etmiyorum rehber öğretmenler diğer öğretmenler diye ama...”

Üye8: “Bir de şu var. Bazı öğretmenler bu eğitimlere zorla geliyor. Hatta gelmemek için çaba sarf ediyorlar. Bazen hak veriyorum çünkü sıkıcı bir sunum olacağını düşünebiliyorlar. Yani bu eğitimlere katılmak için güdüleri çok zayıf. Bunu artıracak bir şeyler yapmak gerekiyor bence.”

Hizmet İçi Eğitimlerde Grup Büyüklüğünün Azaltılması Ve Grupların Özelleştirilmesi:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitim konusunda hizmet içi eğitimlerde grup büyüklüğünün azaltılmasına ve grupların özelleştirilmesine ilişkin görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir.

Üye 8: “Yaklaşık 200 tane öğretmen vardı, Muğla merkezdeki öğretmenler. Öyle bir gürültü vardı ki salonda, kimse dinlemiyor, yani, aradan 20-30 kişi anca dinliyor. Biz yani hatta şok olduk, hiç bitmiyor, bayağı yani muhabbet ediyorlar, kendi aralarında. Çok yüksek sesle.. Hani anlatan kişi çok sabır gösteriyor yani, ben olsam aynı sabrı gösterir miyim bilemiyorum.”

Üye 7: “7: Yani o hizmet içi eğitimlerde dediğin gibi, 200 kişi 250 kişi yerine, mesele hizmet içi eğitimlerde şey oluyor bazen atölye çalışmaları filan. Ona göre gidiyor 12-15 kişi, bu şekilde daha iyi oluyor ama özel eğitimle ilgili gittik, hiç olmadı. Atölye çalışmaları çok daha kalıcı oluyor ve etkili.”

Üye 5: “Bence de gruplar çok çok kalabalık. Zaten birkaç kişi fısıldasa tüm dikkat dağılıyor, soru sorsan ortalık karışıyor. Gruplar küçük gruplara bölünmeli, bu şekilde hizmet içi eğitim almanın bir manası olduğunu düşünmüyorum.”

Hizmet İçi Eğitimlerin Uygulamaya Dönük Olmaması:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitim konusunda hizmet içi eğitimlerin uygulamaya dönük olmasına ilişkin görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir.

Üye 7: “Uygulamaya dönük de bir şeyler verilmiyor. Genelde teorik bilgi veriliyor, uygulaması kalıyor. Ama bunun yerine dediğim gibi atölye çalışmaları falan olursa 12 kişi 10 kişi, 20 kişi, ne yapacak, uygulamada ne olacak, bir hafta alınmışsa, genelde bizim hoca bu şekilde yapıyor atölye çalışmalarını, bir hafta alıyor mesela, daha verimli olduğunu düşünüyorum o çalışmaların.”

Üye 6: “Teorik zaten biz de açıp öğrenebiliriz, iş uygulamada, orda tıkanıyoruz her zaman. Uygulamalara ağırlık verilmesi gerekiyor.”

Üye 8: “Fakat sadece özellikleri anlatıyor. Mesela otistik çocuğun özelliklerini anlatıyor, disleksisi olan çocuğun özelliklerini anlatıyor. Gerçekten ben de sıkıldım. Tamam saygısızlık olmasın diye dinledim ama, hani bir de bildiğimiz, az çok bildiğimiz şeyler, gerçekten sıkıldım. Uygulamaya dönük birşey yok. Ben bu öğrencileri görünce nasıl tanırım, nasıl değerlendiririm yok.”

Hizmet İçi Eğitimlerin Aralıkların Sıklaştırılması:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitim konusunda hizmet içi eğitimlerde eğitim aralıklarının sıklaştırılmasına ilişkin görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir.

Üye 5: “Bu toplantıların, oturumların, hizmet içi eğitimlerin, sayısı arttırılrsa ya da sıklığı mesela atıyorum ayda bir yerine yılda bir yerine olacağına haftada bir olsa daha etkili olacağını düşünüyorum. Çünkü o toplantıdan çıkınca gerçekten insan böyle diyor, şunları yapayım bunları yapayım ama bir hafta iki hafta geçiyor yine her şey eski rutinde yani diğer hocalarda.. Ama tekrar olsa yani aynı şekilde bir eğitim, hani bu tekrarlınsa, hafta bir ya da iki haftada bir ya da iki haftada bir şeklinde, daha faydalı olacağını düşünüyorum. Çünkü toplandıktan sonra hani bir farkındalık oluyor seminerden sonra ama daha sonra tekrar eski haline dönüyor her şey.”

Üye 10: “Hizmet içi eğitimlerin belli aralıklara düzenli bir şekilde yapılması gerektiğini düşünüyorum ben de. Nasıl öğrenciler sürekli eğitim hayatına devam ediyor, bizim de hizmet içi eğitim hayatımız belli aralıklarla devam etmeli. Mesleki gelişim diyorsak, bilgiler çok hızlı diyorsak o zaman planlı, programlı, devam eden bir hizmet içi eğitim olmalı. Ama tabii ezberle dayalı değil, uygulamalı, zengin bir içerik ile.”

Hizmet İçi Eğitimlerin Deneyimli Ve Özel Eğitim Alanında Yetkin Uzmanlarca Eğitim Verilmesi:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitim konusunda hizmet içi eğitimlerin deneyimli ve özel eğitim alanında yetkin uzmanlarca verilmesine ilişkin görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir.

Üye 3: “Eğitimleri verenin de özel eğitim uzmanı olması gerektiğini düşünüyorum. Aksi halde verilen bilgiler yüzeysel kalıyor.”

Üye 6: “Gidip de normal bir liseden öğretmen gelip anlatmasın bu konuyu. Hani RAM’da çalışan rehber öğretmen de değil, özel eğitim alanında uzmanlaşmış birisi gelip anlatması lazım. Çünkü bize yapılan öyle olmuyor maalesef, hani birisi bu konuda bir şey okumuşsa, tamam sen anlat geç diyor ama zaten olmuyor. O kişi de aslında çok derinliğini bilmiyor ki, benim bildiğimden başka. Geçen hafta aldık, bilmediğim bir şeyi bana söylemedi, ekstrasından bir şey öğrenmedim. Ama hani, gelip de özel eğitimci birisi anlatırsa, onlar bu işin daha içinde oldukları için, daha güzel, farklılık yarattıklarını düşünüyorum ki lisansta ben bu dersi özel eğitim uzmanından almıştım bölümde, hani onun anlattığı o heyecanı o tutkuyu hissedebiliyorsun ve sende büyük bir farkındalık oluyor. Sen de daha özel ilgilenme ihtiyacı duyuyorsun ama hani bu alanın dışındaki birisi bunu anlattığı zaman, ben anlatayım geçeyim gibi oluyor. Karşı tarafta hiçbir farklılık olmuyor. O yüzden mutlaka alanında, yani özel eğitimci birisi anlatmalı.”

Üye 10: “Yani rehber öğretmenlerin özel eğitim bilgisi zaten bizden ne kadar fazla olabilir. Özel eğitim konusunda onlar bilgi verince de bir şeyler eksik kalıyor. Sonuçta bu alanın hocaları, uzmanları var. Onların eğitim vermeleri gerektiğini düşünüyorum. Soruları daha net ve detaylı yanıtlayabilirler diye düşünüyorum.”

Tema 5: Öncelikli Hizmet İçi Eğitim Gereksinimleri

Aile Ve Öğretmen Eğitimleri:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitim konusunda hizmet içi eğitimlerde öncelikli gereksinimin aile ve öğretmen eğitimleri olduğuna ilişkin görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir.

Üye 1: “Aileyi ve öğretmenleri nasıl bilinçlendirebilirim. Yani çünkü onların yaklaşımları kötü olduktan sonra bizimkilerin hiçbir önemi olmuyor. Gene hani prosedürler yerine getiriliyor ama hani öğrenciye o uygulama aşamasında kötü davranıyorsa ya da yapması gerekenden farklı bir şey yapıyorsa hiçbir şeyin anlamı yok.”

Üye 5: “Bence aile de işin çok önemli bir ayağı. Ailelere de eğitim verilmeli ya da hizmet içi eğitimlerde aileler ile nasıl çalışabiliriz konusunda bilgi verilmeli. Mesela özel gereksinimli çocuğu olan aileler ne gibi tepkiler verir, biz bunlara nasıl müdahale edebiliriz gibi. Aile öğretmen işbirliği nasıl artırılabilir gibi. Yoksa iş gerçekten eksik kalıyor.”

BEP Hazırlama:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitim konusunda hizmet içi eğitimlerde öncelikli gereksinimin BEP hazırlanması olduğuna ilişkin görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir.

Üye 6: “Lisansta BEP nasıl hazırlanır, içeriği nasıl olur görmedik açıkçası. Sadece stajda, bir veli toplantısına katıldım. Onu da gerçekten müdür düzenledi. Yönetmeliği tek tek okudu, ne

yapılması gerektiğini. Sadece orada da okul danışmanına fikrini sordu. Galiba ideal olandı, benim gördüğüm. Ama uygulama aşamasında teoride.”

Üye4: “BEP hazırlama ile ilgili az çok fikrimiz var ama bazı detayları atlıyoruz gibime geliyor. Meslek eğitiminde bununla ilgili çok çalışmadık, BEP nasıl hazırlanır diye eğitimlerde yer verilmesinde her zaman fayda var bence.”

Akranlar İçin Özel Gereksinimli Öğrencilerle İlgili Farkındalık Ve Tutum Çalışmaları:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel eğitim konusunda hizmet içi eğitimlerde öncelikli gereksinimin akranlar için özel gereksinimli öğrencilerle ilgili farkındalık ve tutum çalışmaları olduğuna ilişkin görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir.

Üye 4: “Akranlar için özel gereksinimli öğrencilerle ilgili farkındalık ve tutum çalışmaları. Bir de sınıf içerisinde neler olması gerektiğine ilişkin de.”

Üye 5: “Öyle, sınıftaki diğer özel eğitim dışındaki öğrencilerin o kişiye nasıl yaklaşmaları gerektiği ya da o arkadaşlarının durumunu, lise öğrencisi olduğu için benimkilerin bilmesi lazım anlıyorlar zaten farklı olduğunu arkadaşlarının. Mesela bu konuda belki doğru nasıl açıklayabilirim hani, diğer arkadaşlarına. O kişiye nasıl yaklaşmaları gerektiği konusunda neler söyleyebilirim. Bununla ilgili ben de daha çok bilgi sahibi olmak isterdim yani. Çünkü onu yaşıyorum ben, çocuklar dalga geçmeye başlıyor diğer çocuklarla, bunun önüne geçmek de sıkıntı oluyor.”

Özel Gereksinimli Öğrencilere Yönelik Mesleki Yönlendirme:

Aşağıda okul psikolojik danışmanlarının, özel gereksinimli öğrencilere mesleki yönlendirme yapmanın hizmet içi eğitimler açısından öncelikli gereksinimlerden olduğuna ilişkin görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir.

Üye 9: “En büyük karşılaştığımız sorunlardan bir tanesi, ileride bu çocuk hangi mesleği yapacak, ne yapacak.Yani sonuçta zaten bir meslek eğitim merkezi. E o konuda biraz sıkıntı yaşıyoruz yani nasıl yönlendirebiliriz, nereye yönlendirebiliriz, bunu nasıl tespit edebiliriz yani hangi alanlarda yetenekleri var, bununla ilgili sorunlar yaşıyoruz.”

Üye 6: “Benim de en çok sıkıntı yaşadığım o, çünkü bu sınıfın sonunda, meslek lisesiyim ben de, bir alana yönlendireceğiz ama bizim okulda da her alana yönlendiremiyoruz, riskli, vurma riski var, elektriği var. Bu çocukların hani dikkatleri biraz, hani algıları da daha düşük olduğu için ben çok sorun yaşıyorum. Ben şimdi bu çocuğu nereye yönlendireceğim diye çok büyük sıkıntı yaşıyorum, veli hiç onu dinlemiyor mesela işte elektrikçi olsun diyor ama bunu ne sorumlu öğretmen kabul edebilir ne de şahsen benim gönlüm razı olur. Çok büyük bir sıkıntı var yani ben de yönlendirme konusunda sıkıntı yaşıyorum yani bununla ilgili gerçekten bir hizmet içi eğitim olsa gerçekten bize bir ya da velilere hizmet içi eğitim olsa çok yararlı olacağını düşünüyorum yani.”

Üye 4: “Özel gereksinimi olan öğrenciler ile mesleki yönlendirme ile ilgili daha detaylı bilgi sahibi olursak bunları yapabiliriz bence. Ben bu konuda çok eksik olduğumu düşünüyorum. Zaten bu konuda lisans eğitiminde de bir şey anlatıldığını hiç hatırlamıyorum. Hatta sırf bu konunun olduğu bir modül bile olabilir. Bence çok gerekli.”

Sonuç olarak, özel eğitim hizmetleri ile ilgili görüşlere bakıldığında katılımcılar gerçekleştirilen hizmet içi eğitimlerin göstermelik olduğu ile ilgili beyanda bulunmuşlardır. Bunun yanında okulda özel eğitim çalışmalarında tüm sorumluluğun okul psikolojik danışmanında olduğunun düşünülmesinin özel eğitim hizmetlerinin sağlıklı sürebilmesi açısından bir engel olarak görüldüğü belirtilmiştir. Okul psikolojik danışmanları, özel eğitim çalışmaları kapsamında öğretmenler ile işbirliği yapmak istediklerinde öğretmenlerin bu çalışmalara yönelik olarak olumsuz bir tutumu olduğunu belirtmektedir. Öğretmenlerin olumsuz tutumunun yanında, özel eğitim çalışmaları ile ilgili öğretmenlerin bilgi yetersizliği yaşadığı konusu da ele alınmıştır.

Okul psikolojik danışmanlarının özel eğitimle ilgili değerlendirme temasında belirtmiş olduğu durumlardan birisi özel eğitimde değerlendirme ile ilgili kuramsal bilgi eksikliklerin olmasıyla ilgilidir. Buna eşlik eden bir değerlendirmede uygulama eksikliği olduğu da dile getirilmiştir. Son olarak özel eğitimde değerlendirme konusunda okul psikolojik danışmanı-öğretmen işbirliği eksikliğinin olduğu belirtilmiştir.

Özel gereksinimi olan öğrencilerin yönlendirilmesi ile ilgili ayrı bir başlık çıkan temalar arasındadır. Detaylı bakıldığında okul psikolojik danışmanları yönlendirme sırasında ailenin

işbirliğine açık olmaması konusunu dile getirmişlerdir. Okul psikolojik danışmanları, yönlendirme konusunda RAM'la işbirliği yapılması gereği ile ilgili bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Yani sıra, MEB'in var olan yönlendirme sürecini takip etmesi ile ilgili aksaklıklar odak grup görüşmesinde belirtilen bir diğer kategori olarak ortaya çıkmıştır.

Okul psikolojik danışmanlarının hizmet içi eğitimle ilgili görüşleri temasından elde edilen alt temalardan birisi öğretmenlerin hizmet içi eğitimle ilgili motivasyon eksikliğinin olması olarak belirtilmiştir. İkinci olarak hizmet içi eğitimde verimin sağlanabilmesi için hizmet içi eğitimlerde grup büyüklüğünün azaltılması ve grupların özelleştirilmesi önerisi sunulmuştur. Bu nedenle bu konu bir diğer kategori olmuştur. Üçüncü kategori hizmet içi eğitimlerin uygulamaya dönük olmaması ile ilgilidir. Bir diğer kategori, uzun süreli aralıklarla yapılan hizmet içi eğitimlerin yetersiz kaldığı gerekçesiyle dile getirilen Hizmet içi eğitimlerin aralıklarının sıklaştırılması önerisidir. Verilen hizmet için eğitimlerin deneyimli ve özel eğitim alanında yetkin uzmanlarca verilmesi dikkati çeken bir diğer kategoridir.

Okul psikolojik danışmanlarının öncelikli hizmet içi eğitim gereksinimleri ile ilgili elde edilen temada hizmet içi eğitimlerin içeriğinde aile ve öğretmenler ile çalışma konusunda bilgi ve beceri eksikliğinin olması bir kategoridir. Bir diğer kategori hizmet içi eğitimler dâhilinde bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının hazırlanması ile ilgili bilgi ve becerilerin zenginleşmesi gereğini ortaya koymaktadır. Hizmet içi eğitimlerle ilgili bir diğer ihtiyaç olarak ortaya çıkan kategori, akranlar için özel gereksinimli öğrencilerle ilgili farkındalıkların artırılması konusunda beceri eğitimlerinin içerilmesidir. Okul psikolojik danışmanlarının belirtmiş olduğu bir diğer gereksinim, özel gereksinimli öğrencilere yönelik mesleki yönlendirme konusudur.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Kaynaştırma uygulamalarında okul psikolojik danışmanlarının sahip olması gereken bilgi ve becerileri mevcuttur. Bu açıdan bakıldığında okul psikolojik danışmanlarının kaynaştırma ile ilgili ihtiyaçları branş ve sınıf öğretmenlerine göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle okul psikolojik danışmanlarını temele alan bu araştırmada, okul psikolojik danışmanlarının özel eğitim konusundaki ihtiyaçları göstermektedir ki okul psikolojik danışmanları özel gereksinimi olan öğrencilerin değerlendirilmesi ile ilgili teorik ve uygulama açısından ve özel gereksinimli öğrencilerin yönlendirilmesi açısından sorunlar yaşamaktadır. Bu sorunlar nedeniyle hizmet içi eğitime gereksinim duymaktadırlar. Ancak hâlihazırda sunulan hizmet içi eğitimlerin uzmanlar tarafından verilmemesi, yeterli sıklıkta verilmemesi, uygulamaya dönük olmaması gibi sorunlar nedeniyle yetersiz olduğunu ifade etmektedirler. Hâlbuki kaynaştırma uygulamaları kapsamında okul psikolojik danışmanlarının bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi, aileye rehberlik hizmetleri sunma, özel eğitim sürecinde raporların hazırlanması ve toplantıların düzenlenmesi gibi önemli rol ve sorumlulukları bulunmaktadır (Aksoy ve Diken, 2009b). Bu nedenlerle hizmet içi eğitimlerde, belirtilmiş olan gereksinimlere duyarlı bir içerik hazırlanması gerekmektedir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar da bu fikirleri tamamen desteklemektedir. Elde edilen sonuçlara göre, okul psikolojik danışmanları değerlendirme, yönlendirme, bireyselleştirilmiş eğitim programlarını geliştirme konusunda özel eğitim ile ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaçları olduğunu belirtmiştir. Ancak sunulan hizmet içi eğitimlerin içeriğinin, uygulama yöntemlerinin, zamanının yetersiz olduğunu ifade edilmiştir.

Türkiye'de hizmet içi eğitim açısından karşılaşılan sorunlar arasında kurumlarda eğitim altyapısının yetersiz olması, eğitim birimlerinin alt düzey birim olmaları nedeniyle etkinliklerinin sınırlı olması, kurumlara hizmet içi eğitim verebilecek birimlerin hem sayı hem de nitelik olarak beklenenin gerisinde olması, kurumlarda hizmet içi eğitim planlaması, öğretim programı hazırlanması ve uygulanmasında sorunlarla karşılaşılması gibi etkenler bulunmaktadır (Taymaz, Sunay ve Aytaç, 1997). Okul psikolojik danışmanlarının özel eğitimle ilgili hizmet içi ihtiyaçlarının incelendiği bu araştırmada da, elde edilen sonuçlar Taymaz, Sunay ve Aytaç'ın (1997) ifade ettiği genel hizmet içi eğitim sorunları ile benzerlik göstermesi açısından dikkat çekicidir.

Okul psikolojik danışmanlarının özel eğitim hizmetleri ile ilgili ihtiyaçlarını ele alan bir çalışmaya rastlanmasa da, öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını ele alan çalışmalar mevcuttur. Örneğin Ergin, Akseki ve Deniz (2012), öğrenim sırasında edinilen bilgilere yenilerinin eklenmesi ve bilgi değişiminin çok hızlı olması neticesinde öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının giderek

arttığını rapor etmektedir. Benzer şekilde Başkan (2001) öğretmenlerin, yenilik ve gelişmeler sonucunda yeni bilgi ve becerilerin kazandırılması amacıyla hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmektedir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular da, okul psikolojik danışmanlarının da mesleki gelişimleri açısından hizmet içi eğitim ihtiyaçlarının olması sebebiyle bu fikri destekler niteliktedir.

Gültekin ve Çubukçu (2008) yaptığı çalışmada, yapılan hizmet içi eğitimlerin öğretmenlerin mesleki gelişimlerine önemli bir katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmanın sonucu ile adı geçen yazarların elde ettiği sonuçlar birbiriyle örtüşmemektedir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, okul psikolojik danışmanlarına özel eğitim konusunda sunulan hizmet içi eğitimler “göstermelik” olarak değerlendirilmektedir. Hizmet içi eğitimlerin verimiyle ilgili bir sorun olduğu ifade edilmektedir. Bunun yanında, hizmet içi eğitimlerin uzman kişilerce verilmediğinden, katkı sağlar nitelikte olmadığı belirtilmektedir. Durmuş (2003) ile Kanlı ve Yağbasan (2002) benzer şekilde hizmet içi eğitimlerin öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmede etkili olduğunu belirtmiş olsa da, bu araştırmanın sonucuna göre, okul psikolojik danışmanları öğretmenlerden farklı olarak hizmet içi eğitimin verimli olmadığını ifade etmektedirler.

Ergin, Akseki ve Deniz (2012) öğretmenlerin, dikkat eksikliği, öğrenme güçlüğü, hiperaktivite ve kaynaştırma eğitimi açısından hizmet içi eğitim ihtiyaçlarında öncelikli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu araştırmada da, okul psikolojik danışmanları açısından özel gereksinimli öğrencilerin değerlendirilmesi, yönlendirilmesi ve onlar için bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması konusunda hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmesi adı geçen araştırma ile paralellik göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre bazı öneriler sunmak yararlı olabilir. Hizmet içi eğitimde özel eğitim alanının okul psikolojik danışmanları açısından bir gereklilik olduğu anlaşılmaktadır. Ancak zaten özel eğitim konusunda bu eğitimler devam ederken halen bunun bir ihtiyaç olarak belirtilmesi, sunulan eğitimin niteliği açısından eksiklik olduğunu düşündürmektedir. Özel eğitim konusunda sunulacak hizmet içi eğitimlerin niteliğinin artması için öncelikle grupların sayıca düşürülmesi önerilmektedir. Bunun yanında, kullanılan yöntem ve teknikler çeşitlendirilerek eğitimin kalitesi artırılabilir. Ayrıca bir yılda tek sefer bir eğitimin sunulmasının yerine, yılın belli zamanlarına dağılmış periyodik bir hizmet içi eğitim programından alınacak verim daha yüksek olabilir. Özel eğitim konusunda verilen hizmet içi eğitimlerin alan uzmanları tarafından verilmesi, üzerinde durulması gereken bir diğer öneridir. Son olarak bu alanda ve belki de tüm alanlarda sunulacak hizmet içi eğitimlerin uygulama ağırlıklı ve işevuruk olması katılımcıların beklentileri arasındadır. Bu nedenle uygulama ağırlıklı bir içeriğin belirlenmesi, teorinin etkinlikler ile zenginleştirilmesi önerilmektedir.

Bu araştırmanın belli sınırlılıkları vardır. Araştırmada katılımcıların ikisi erkek, sekizi kadındır. Erkek katılımcıların sayısının kadınlara oranla az olması bir sınırlılıktır. Bunun yanında, araştırmanın katılımcılarının tamamı 20 ile 30 yaş arasındadır ve 1-10 yıl arası okul psikolojik danışmanı olarak görev yapmaktadır. Bu nedenle görece daha yenilikçi bir anlayış ile lisans eğitimini tamamlamış bireylerdir. Bu nedenle araştırmanın daha yüksek kıdemlerde görev yapmakta olan okul psikolojik danışmanları ile yinelenmesi önerilmektedir. Bunun yanında, araştırmanın katılımcıları aynı ilde görev yapmaktadır. Bir ilin öğrenci profiline göre hizmet içi eğitim ihtiyaçları şekillenebileceğinden, farklı illerde görev yapan okul psikolojik danışmanları ile araştırma yinelenabilir. Araştırmanın bir diğer sınırlılığı tüm katılımcıların yüksek lisans öğrencisi olmasıdır. Bu durum grubu oldukça homojen kılmıştır. Akademik kariyere devam eden okul psikolojik danışmanlarının özel gereksinimle ilgili uygulamalara ilişkin bakış açısı daha eleştirel olmuş olabilir. Bu nedenle araştırmanın heterojen bir grupla yinelenmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, V. ve Diken, İ. H. (2009a). Rehber öğretmen özel eğitim öz yeterlik ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(01), 029-037.
- Aksoy, V. ve Diken, I. H. (2009b). Rehber öğretmenlerin özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(3).
- Başkan, H. (2001). "İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarının etkililiğine ilişkin algı ve beklentileri (Denizli ili örneği)". *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Creswell, J. W., Hanson, W. E., Clark Plano, V. L., & Morales, A. (2007). Qualitative research designs: Selection and implementation. *The Counseling Psychologist*, 35(2), 236-264.
- Çokluk, Ö., Yılmaz, K. ve Oğuz, E. (2011). Nitel bir görüşme yöntemi: Odak grup görüşmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim*, 4(1), 95-107.
- Demirel, Ö. ve Budak, Y. (2003). Öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyacı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 9(1), 62-81.
- Durmuş, E. (2003). Sınıf öğretmenlerine yönelik düzenlenen hizmet içi eğitim etkinliklerine ilişkin öğretmen görüşleri (Ankara ili örneği). *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ergin, İ., Akseki, B. Ve Deniz, E. (2012). İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim ihtiyaçları. *Electronic Journal of Social Sciences*, 11(42).
- Gökmenoglu, T., Clark, C. M., ve Kiraz, E. (2016). Professional development needs of Turkish teachers in an era of national reforms. *Australian Journal of Teacher Education*, 41(1), 7.
- Gültekin, M. ve Çubukçu, Z. (2008). İlköğretim öğretmenlerinin hizmet içi eğitime ilişkin görüşleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(19), 185-201.
- Kanlı, U. ve Yağbasan, R. (2002). 2000 yılında Ankara'da fizik öğretmenleri için düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetlerine genel bir bakış. *Milli Eğitim Dergisi*, 153-154.
- Karagöz, D. (2000). İşletmelerde işgücü verimliliğinin artırılmasında eğitimin rolü. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karasolak, K., Tanrıseven, I. ve Konokman, G. Y. (2012). Öğretmenlerin hizmet içi eğitim etkinliklerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 997-1010.
- Kelchtermans, G., ve Vandenberghe, R. (1994). Teachers' professional development: A biographical perspective. *Journal of Curriculum Studies*, 26(1), 45-62.
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative Research and Case Study Applications in Education. Revised and Expanded from "Case Study Research in Education"*. Jossey-Bass Publishers, 350 Sansome St, San Francisco, CA 94104.
- Nazlı, S. (2005). *Kapsamlı gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Noe, Raymond A. (1999). *İnsan kaynaklarının eğitim ve gelişimi*. Çeviren: Canan Çetin. Beta Yayınları.
- Pehlivan, İ. (1997). *Türk kamu kesiminde hizmet içi eğitim sorunları araştırması*. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayını.
- Stewart, D.W. ve Shamdasani, P.N. (1990). *Focus groups: Theory and practice*. Newbury Park, CA: SAGE.
- Taymaz, A., H.(1997). *Hizmet içi Eğitim: "Kavramlar, İlkeler, Yöntemler*. Ankara: Tapu ve Kadastro Vakfı Matbaası.
- Taymaz, H., Sunay, Y., Aytaç, T. (1997). Hizmet içi eğitimde koordinasyon sağlanması toplantısı. *Milli Eğitim Dergisi*, 133, 12-16.
- Tezcan, M.(1992). *Eğitim Sosyolojisi* (Gen. 8.Baskı). Ankara, Zirve Ofset.
- Tortop, N. ve İsbir, E.G. (1986). *Yönetim bilimi*. Ankara: Bilim Yayınları
- Yıldırım, A. ve Şimsek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (Onuncu basım)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.